

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Bio- ja ympäristötieteiden laitos
Jyväskylä 15.9.2008

Dnro: -
Vastaanottaja: Maa- ja metsätalousministeriö
Viite: Lausuntopyyntö 3.4.2008 MMM022:00/2008
-

Asia: **LAUSUNTO KALASTUSLAIN KOKONAISUUDISTUS -HANKKEESTA**

Toimintamme ja asiantuntemuksemme luonteen mukaisesti alla oleva lausunto keskittyy erityisesti sisävesiin.

1. Nykyisen kalastuslain soveltamisessa olleet ongelmat

a) Pyydysyksiköinti kalastuksen säätelyssä ja sisävesikalastuksen säätely

Jyväskylän yliopiston bio- ja ympäristötieteiden laitos on tehnyt aiheesta laajan analyysin

Marjomäki, T. J., Muje K. & Urpanen, O. 2005: Pyydysyksiköt ja sisävesikalastuksen säätely. Kala- ja riistahallinnon julkaisuja 76/2005.

Kyseisessä julkaisussa esitetään nykyisen säätelyjärjestelmän ongelmia.

Raportissa keskitytään yhtäältä **ammattikalastuspyydysten käytön säätelyyn** ja todetaan, että säätelyn lähtökohdaksi on otettava yhden osakaskunnan vesialuetta suurempi alueellinen kokonaisuus. Raportissa esitellään pyydysten määrän mitoittamisen reunaehjoja.

Sisävesien keskeiset suureksi kasvavat arvokalakannat ovat monin paikoin ylikalastettuja. Kalastuskuolevuus on monin paikoin liian suuri ja kalojen pyynti aloitetaan liian nuorena. Käytännössä pyyntiponnistusta ei ole pyydysyksiköinnillä onnistuttu säätelemään juuri ollenkaan. Tämän seurauksena kalakannat ovat jopa uhanalaisia (Esim. Päijänteen taimen ks. <http://www.konnevedenkalatutkimus.fi/Taimenraportti2006.pdf>)

tai ainakin ne pyydetään niin nuorina, että niiden potentiaalinen tuotanto jää toteutumatta (esim. kuha, hauki, made, lahna) ja mahdollisuus lisääntyä ainakin kerran on hyvin pieni. Raportissa pohditaan toimenpiteitä, joilla voidaan estää kalastuskuolevuuden kasvu liian suureksi. Pyydysyksiköinnillä ja yksikköjen vaihdettavuudella pyydysten välillä ei tähän päästä.

Tuotantopotentiaalin parempi hyödyntäminen ja kalojen luontaisen lisääntymisen mahdollistaminen edellyttävät ainakin järvilohen ja -taimenen sekä kuhan alamitan huomattavaa nostamista nykyisestä.

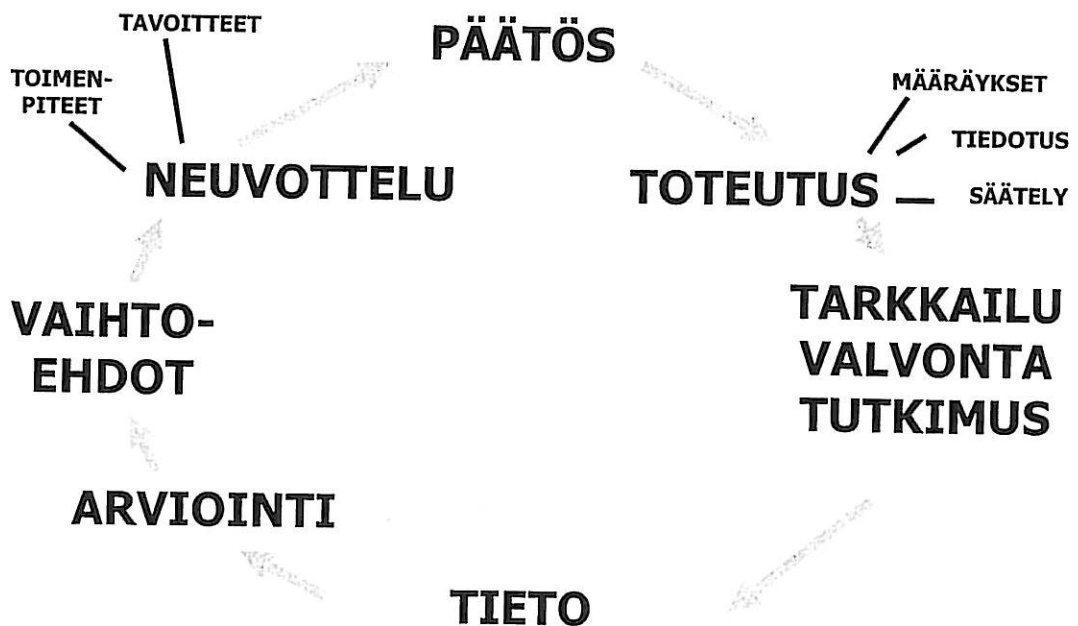
b) Kalastusalueiden ja kalastuskuntien rooli kalastuksen säätelyssä

Raportissa

FAO 1995: Report of the expert consultation on guidelines for responsible fisheries management. FAO Fish. Rep. No. 519

esitetään malli toimivasta kalastukseen säätelyjärjestelmästä (ks. kuva alla). Järjestelmän perusajatuksena on jatkuva kiertävä prosessi. Tämän prosessin pitäisi toimia tuottannollisesti yhtenäisen vesialueen resurssien puitteissa toimivan kalastusoikeuden haltijan tai näiden yhteisön mittakaavassa, mikä vastaa lähinnä nykyisen lain mukaisen kalastusalueen tasoa. Kokemuksemme kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnittelusta, suunnitelmista ja niiden toteutuksesta viittaavat siihen, että kuvan mukainen mekanismi ei toimi ainakaan sisävesillä kovin yleisesti. Ongelmina ovat mm., että kalastusalueet eivät kykene tuottamaan kalastuksen säätelyn konkreettisia tavoitteita (päätos). Mikäli tavoitteet ja toimenpiteet on pystytty tuottamaan, niin usein toteutumisen tarkkailu puuttuu, joten kalastuksen ohjauksen tueksi ei kerry tietoa. Käytännössä käyttö- ja hoitosuunnitelma tilataan ulkopuoliselta konsultilta ilman omaa sitoutumista, ja koko suunnitelman tekemisen motiivina on, että laki edellyttää sen tekemistä. Tällöin toimijoiden sitoutuneisuus suunnitelman mukaisiin toimiin jää vähäiseksi ja/tai suunnitelmaa ei tunneta osakaskuntatasolla ollenkaan.

Syitä ongelmiin ovat ennen kaikkea kalastusalueen toimijoiden asiantuntemuksen riittämättömyys kalastuksen säätelyn ongelmien tiedostamiseen ja ratkaisemiseen sekä seurantaan tarvittavien resurssien puute. Vaikka ongelma ei ratkea pelkällä lainmuutoksella, lainuudistustyöryhmän tulisi kuitenkin pitää mielessä alla oleva kuva ja etsiä myös lainsäädännöllisiä ratkaisuja, joilla kuvan mukaisen järjestelmän toimivuutta voitaisiin edistää.

2. Uudistettavan kalastuslain tavoite/tavoitteet

Kalastuslain tavoitteet ovat suurelta osin kalatalouspoliittisia kysymyksiä, joten yliopisto ei instituutiona niiden määrittelyyn voi osallistua. Kuitenkin eräitä lain tavoitemuodostuksen reunaehtoja voidaan tuoda esiin. Tällaisia ovat esim. kalavarojen *kestävä* käyttö ja tähän liittyvä varovaisuusperiaate.

Lain ei myöskään ole syytä määritellä kalavesien hoidon tavoitteita samaan tapaan kuin nykyisessä laissa, että olisi pyrittävä jonkin tavoitteen osalta ”..*mahdollisimman suureen...*” tilaan. Monimuotoisten luonnonvarojen monimuotoisen käytön optimointi on perimmiltään ennen kaikkea kompromissien tekemistä erilaisten toisiinsa nähden ristiriitaisten tavoitteiden välillä. Esim. Metsälain 1§ : ”*Tämän lain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään.*” ja Metsästyslain 20§: ”*Metsästystä on harjoitettava kestäväin käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Riistaeläinkantojen tuoton jatkuvuus on pyrittävä turvaamaan tarkoituksenmukaisella riistanhoidolla. Metsästys ei saa aiheuttaa vaaraa tai vahinkoa ihmiselle tai toisen omaisuudelle.*” viestivät melko tehokkaasti tämän monikriteerisen päätöksentekotilanteen reunaehdot.

3. Uudistettavan kalastuslain rakenne, asioiden ryhmittely

4. Erillisselvitykset, joita lain uudistamiseksi tulisi tehdä

Etelä-Suomen sisävesien viimeiset luonnonvaraiset vaelluskalakannat, järvitaimenkannat, ovat todennäköisesti katoamassa ylikalastuksen takia. Näiden kantojen tila pitäisi selvittää tarkemmin Vuoksen, Kymijoen ja Kokemäenjoen vesistöalueen tärkeimmissä vesistöissä, jotta elvytystoimet voitaisiin suunnata oikein.

5. Muut asiat, joita lain uudistamisessa tulisi ottaa huomioon

Kaikki Itämereen laskeviin vesistöihin vapautettavat taimenistukkaat voisi määrätä merkittäväksi rasvaeväleikkauksella ja rauhoittaa villit yksilöt kaikessa kalastuksessa.

Luonnonvaraisten petokala- ja vaelluskalakantojen jatkuva todennäköinen ylikalastus ja jatkuva istutustoiminta viljelylaitoksessa hedelmöitettyillä ja kasvatetuilla yksilöillä saattaa muuttaa kantojen perimää ja perinnöllisiä ominaisuuksia, kuten vaellusaktiivisuutta ja yksilöiden kasvunopeutta. Jos laji pystyy lisääntymään vesistöissä luontaisesti, istutustoiminta pitäisi harkita hyvin tarkkaan. Silloin istutusta pitäisi käyttää pääsääntöisesti luontaisen lisääntymisen elvyttämiseen, ja vain määrääjäksi. Jos kutukannan heikko tila johtuu ylikalastuksesta, tilanne pitää korjata ensisijaisesti kalastuksen säätelyllä, ei istutuksilla.

Jyväskylä 30.5.2008

_____
_____
_____